

Науковий реферат статті Грицаєнка М. І. "Кадрове забезпечення аграрної науки України"

Інноваційний розвиток економіки залежить від наявності та використання наукового персоналу.

Метою статті є аналіз наявності та використання кадрового забезпечення аграрної науки України з перспективою розробки економічного механізму його подальшого розвитку.

Аналіз наявності кадрового забезпечення науки проведено на основі динаміки чисельності виконавців наукових та науково-технічних робіт і дослідників у розрахунку на 1 000 осіб зайнятого населення (віком 15 – 70 років) в економіці України в цілому, а також за науковими організаціями системи Національної академії аграрних наук (НААН) відносно населення, зайнятого у сільському господарстві, мисливстві, лісовому господарстві. Цей показник як взагалі по Україні, так і в аграрній сфері не тільки має стійку тенденцію до зменшення, але й значно відстає від країн-лідерів.

Тенденція до скорочення кадрового забезпечення науки обумовлюється вкрай недостатнім її фінансуванням, яке віддзеркалюється на низькій заробітній платі науковців, слабкому матеріально-технічному забезпеченні та відсутності належних умов для проведення наукових досліджень тощо.

Наявність науковців характеризується також якісними показниками, до яких можна віднести чисельність виконавців наукових та науково-технічних робіт з науковими ступенями докторів та кандидатів наук. За їхньою кількістю аграрна сфера значно відстає від економіки країни в цілому.

Якість наукових кадрів пов'язана з їх підготовкою. Зростання чисельності аспірантів і докторантів в останні роки не відповідає наявній у країні науковій базі. У багатьох вищих навчальних закладах, де проходить підготовку більша частина пошукачів, не виконується жодної дослідницької теми, тому підсумком їх праці стають переважно копійчасті дисертації. Відповідно незначним є наукове і практичне значення таких робіт. Невисока й частка захищених аспірантами дисертацій, значна частина аспірантів надалі не займається науковою роботою. На сьогодні менше третини всіх вітчизняних кандидатів і докторів наук працює безпосередньо в науковій сфері. Цьому певною мірою сприяє втрачання вимогливості при вирішенні проблем атестації наукових кадрів, присудженні вчених і академічних звань, зниження престижу наукової праці при збереженні в суспільстві престижу вчених звань, які сьогодні становляться також своєрідним предметом приватизації.

Прямі показники результатів наукової діяльності виконавців наукових та науково-технічних робіт з науковими ступенями можна охарактеризувати загальною кількістю друкованих робіт, а також кількістю отриманих охоронних документів у Державному департаменті інтелектуальної власності України, в розрахунку на одного доктора наук та кандидата наук у середньому по економіці країни та в системі НААН.

У наукових організаціях НААН загальна кількість публікацій та отриманих охоронних документів у Державному департаменті інтелектуальної власності України в розрахунку на одного науковця вища, ніж у середньому по країні.

Кількість отриманих охоронних документів у патентних відомствах іноземних держав як у цілому по Україні, так і в НААН зовсім незначна, що, з одного боку, свідчить про складнощі їх отримання, з іншого – про якість наукових розробок.

Для більш повного аналізу результативності діяльності науковців запропоновано непрямі показники, до яких віднесені вартість ВВП та ВВП з урахуванням індекса-дефлятора в розрахунку на одного працівника основної діяльності наукових організацій, усього (для оцінювання результативності науковців у цілому по країні), а також вартість ВДВ сільського господарства, мисливства, лісового господарства з урахуванням та без урахування індекса-дефлятора ВВП, а також вартість продукції сільського господарства у постійних цінах 2010 року в розрахунку на одного працівника основної діяльності наукових організацій НААН.

За результатами досліджень можна зробити висновок про те, що результативність діяльності науковців збільшується як у цілому по економіці країни, так і в аграрній сфері. Причому показники аграрної науки перевищують середні по Україні більш ніж у 4 рази.

Проаналізувавши наявність та використання кадрового забезпечення наукової діяльності в Україні в цілому та зокрема в аграрному секторі, зроблено висновок про недостатню кількість та якість науковців, а також диспропорції в результативності їхньої діяльності.

Для подолання виявлених негативних явищ необхідні формування та реалізація єдиної політики держави щодо розвитку наукового потенціалу в цілому і кадрового забезпечення зокрема; створення цільової програми підтримки кадрового потенціалу наукової системи України; створення дієвих механізмів упровадження результатів наукової діяльності в економіку країни; покращення фінансування наукової діяльності, в тому числі за

рахунок збільшення бюджетних витрат на науку; розробка ефективної системи взаємозв'язку між наукою, освітою та виробництвом.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці економічного механізму подальшого розвитку наукового потенціалу, в тому числі його кадрового забезпечення.

Література: 1. Концепція реформування і розвитку аграрної освіти та науки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2011 р. № 279-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/279-2011>. 2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?jsessionid=526491E20C659BE3929D50228D66B8B2?art_id=47920&cat_id=46017. 3. Касьяненко О. В. Розвиток науково-методичних підходів до розуміння потенціалу як економічної категорії / О. В. Касьяненко // Економіка розвитку. – 2012. – № 2 (62). – С. 74–81. 4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : статистичний збірник / за ред. І. В. Калачової – К. : ДП "Інформаційно-видавничий центр Держстату України", 2014. – 314 с. 5. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 13 грудня 1991 року № 1977-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1977-12/print1391271929513374>. 6. Державна цільова економічна програма "Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009 – 2013 роки" : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 травня 2008 року № 447 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/447-2008-n>. 7. Шпикуляк О. Г. Результативність наукової діяльності в аграрній сфері / О. Г. Шпикуляк, Л. І. Курило, І. С. Гончаренко // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія. Економічні науки. – 2011. – № 2 (53). – С. 3–9. 8. Наука України в дзеркалі наукометричної бази даних SciVerse Scopus [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jsi.net.ua/scopus/index.html>. 9. The American science pipeline: sustaining innovation in a time of economic crisis / G. Hue, J. Sales, D. Comeau et al. // CBE Life Sciences Education. – 2010. – Vol. 9, No. 4. – P. 431–434. 10. Leitch Sh. The politics of discourse: marketization of the New Zealand science and innovation system / Sh. Leitch, S. Davenport // Human Relations. – 2005. – Vol. 58, No. 7. – P. 891–912.

Інформація про автора

Грицаско Микола Ігорович – аспірант кафедри економіки підприємств Таврійського державного агротехнологічного університету (72316, Україна, Запорізька обл., м. Мелітополь, пр. Б. Хмельницького, 18, e-mail: nick.gric@gmail.com).